

Småfågelskyddet.

1907

Skyddandet af de s. k. småfåglarna är en angelägenhet, som tvifvelsutan måste intressera hvarje naturvän. Personer, som äga känsla för det harmoniska och sköna i naturen, kunna icke undgå åstundan att vårda och värna skogarnas bevingade sångare; och vi behöfva blott tänka på det intryck af ödslighet, som erhålles af en trakt, hvarifrån småfåglarna utrotats, för att komma till den slutsats, att det dock är mödan värdt att söka bevara dessamma eller att, om de förjagats, få dem tillbaka.

Men vi kunna lemna dessa, den estetiska känslan tillhörande synpunkter och beakta den föreliggande frågans materiellt nyttiga sida, som kanske äfven är mera afpassad för vår tid. I detta hänseende må här, för att börja med anförandet af auktoriteter, åberopas uttalanden af sådana naturvetenskapsmän som Ludwig Brehm, Naumann, Lenz, Liebe o. a., hvilka uttalanden kunna sammanfattas i följande slötpåstående: Fåglarne äro såsom bestämda till att upprätthålla jämvikten mellan växter och insekter och äro därför af allra största nytta för människan, i synnerhet för landtmannen, skogsägaren och trädgårdsmästaren; ja, de äro oumbärliga i naturens hushållning.

På några ställen i det södra Europa anser man frågan om småfåglarnas skyddande vara mycket allvarsam. Så har man exempelvis i Österrike varit betänkt på att göra denna angelägenhet till föremål för behandling vid riksdagen, emedan jordbruket anses hafva i hög grad lidit genom den förödelse, som i nämnda rikets sydliga delar bland småfåglarna anställes. Äfven i andra länder har man på senare tider begynt allvarligt beakta fågel-

skyddets nationalekonomiska betydelse. Till vårt land komma de bevingade gästerna om våren för att här söka plats för sina bon och tillbringa årets ljusaste tid. Vi hafva då lämpligt tillfälle att verksamt arbeta för deras välbefinnande och draga nytta af deras närvaro. Frågan om småfågelskyddet förevar äfven till behandling vid det allmänna djurskyddsmötet i Helsingfors sommaren 1899. Referenten, professor O. M. Reuter, sammanfattade sina, af mötet enhälligt godkända slutpåståenden i några klämmor, af hvilka de två första, de viktigaste, hade följande lydelse:

1) Mötet ställer småfågelskyddet på rent praktisk grund och önskar särskildt i landtbrukarens intresse fullständigt skydd för småfågelnarna.

2) Hos folket bör väckas en klar insikt om den nytta det har af småfågelnarnas skyddande.

Med fågelskyddets ställande på praktisk grund afsågs anordnandet af lämpliga häckningsplatser, utställandet af fågelhållkar, spridandet af lämplig litteratur m. m. Hvad hithörande litteratur vidkommer, kunde man icke uppge något särskildt, för ifrågasvarande ändamål afpassadt och i vårt land utgifvet arbete. Äfven i Sverige synes man intill senaste tid hafva varit i afsaknad af ett dylikt arbete. Först under loppet af sistförflidet år har utgifvits en i Göteborg verkställd öfversättning af ett i Tyskland utgifvet, synnerligen förtjänstfullt arbete, behandlande fågelskyddets praktiska anordnande. Vi bedja att få fästa läsarens uppmärksamhet på denna bok, hvars fullständiga titel lyder: *„Om fågelskyddet — hvarför det är nödvändigt och huru det bör utföras — af Friherre Hans von Berlepsch. Öfversättning och bearbetning af C. J. Gardell.“*

Författaren af detta arbete behandlar först fågelskyddet i allmänhet och dess internationella ordnande. Vidare gifvas på grund af mångårig erfarenhet råd och anvisningar beträffande anordnandet af lämpliga häckningsplatser, inrättandet af fågelskyddsparker, förfärdigandet och utställandet af fågelhållkar, fågelnarnas naturliga vinterföda m. m. Af det rikhaltiga innehållet skall här återges endast det, som har afseende på erhållandet af lämpliga fågelhållkar. Redan vid djurskyddsmötet år 1899 framhölls af en talare, apotekar Molin, att man i Tammerfors beställt och äfven fått till billigt pris små hållkar, afpassade

för olika småfågelarter, och har man vid detta arbete särskildt sökt undervisa och inverka på barn. Talaren sade sig kunna på det varmaste rekommendera denna metod att befordra fågelskyddet, och han hade häruti otvifvelaktigt mycket rätt. Han tillade vidare, att det finnes ett arbete med planscher, som utvisa huru dana hålkarna böra vara, men han sade sig ej kunna påminna sig af hvem det var utgifvet. Vid förfrågningar beträffande det åsyftade arbetet hafva härvarande bokhandlare endast kunnat hänvisa till ett litet, på G. W. Edlunds förlag utkommet häfte, innehållande beskrifningar på sådana fågelhålkar, som härstädes hållits till salu. Dessa hålkar hafva törhända varit användbara nog, men i många afseenden hafva de icke varit fullt tillfredsställande, särskildt därför, att de icke gärna blifvit använda af de fågelarter man afsett, utan intagits af mindre nogräknade bland fågelvärdens kolar. Man har hittills i allmänhet förfarit sålunda, att man utställt hålkar, som af särskilda fågelarter möjligen kunna för häckning användas, utan att särskildt afseende blifvit fäst därpå, huruvida de erbjudna bostäderna äro mera eller mindre främmande för hyresgästerna. Man har ansett, såsom professor Liebe säger, att „fåglarna måste småningom vänja sig vid de konstgjorda häckställena; att taga hålkar i besittning är för dem helt och hållet en vanesak“.

Friherre v. Berlepsch använder ett alldeles motsatt förfarande. Han söker vid fågelhålkarnas konstruktion i möjligaste grad följa anvisningar från naturen. Sin grundåskådning återger han med följande, nog så märkliga ord: „Världen är fullkomlig öfverallt, hvarest människan icke förorsakar något lidande. Den orubbade naturen är af sig själf ett fullkomligt helt. I henne är intet för mycket, intet för litet; harmoni härskar i alla hennes delar. Att vilja ingripa i denna natur skulle vara onyttigt, ja skadligt. Vi människor kunna blott genom naturen förbättra naturen, d. v. s. genom att noggrant efterbilda densamma.“ Utgående från denna grundåskådning har friherre v. Berlepsch sökt åstadkomma fågelhålkar, som i högsta grad likna de trädhåll, i hvilka vissa fåglar häcka, så att dessa fåglar icke först behöfde vänja sig vid de nya bostäderna, utan redan från början ansåge dem såsom någonting naturligt och därför såsom något, hvarför de ej hade skäl att frukta.

Efter ett mera än 20-årigt arbete har friherre v. Berlepsch numera framlagt ett förslag, som tyckes motsvara hans förhoppningar. Han hade iakttagit, att öfvergifna och icke använda hackspethål i träd voro de mest eftersökta häckningsplatserna för alla s. k. hålbbyggare. Hackspettarna hafva dessutom befunnits, i fall

Fig. 1.

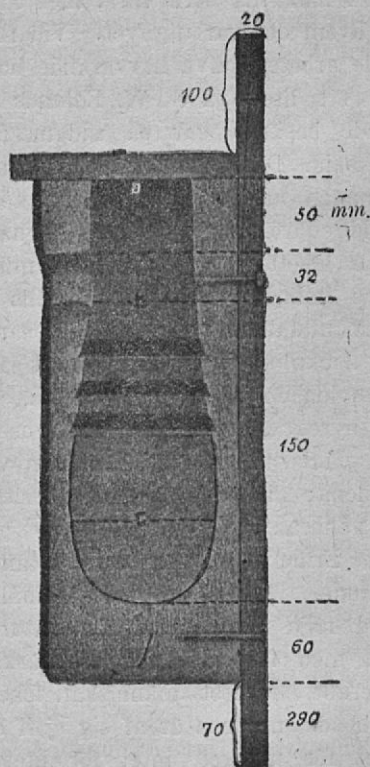

Fig. 2.

lämpliga träd förefinnas, göra flera (10 à 12) hål däri, än de själftva behöfva, och de skaffa därigenom bostäder åt öfriga hålbbyggare. De af friherre v. Berlepsch konstruerade fågelhålkarna äro efterbildningar af hackspettarnas häckhål. Fig. 1 återger bilden af en sådan naturlig trädurhålkning, hvaremot fig. 2 anger utseendet af längdsnittet hos en Berlepsch's fågelhålk med i millimeter uttryckta dimensioner.

Urhålkningens tvärlinie är:

vid <i>a</i>	60—65 mm.
” <i>b</i>	70—80 ”
” <i>c</i>	85—90 ”

För att motsvara de i väggarna på hvarje naturligt trädhål förekommande ojämna ställena hafva två eller tre skarpkantade fåror blifvit inskurna på inre sidan af hålkväggen; dessa fåror tjäna till att gifva fåglarna fotfäste vid in- och utgåendet. Hålkarna göras i hela stycken af al, björk, furu eller annat träslag, som icke spricker sönder. På det att barken skall sitta kvar på holkarna, är det nödvändigt att fälla de erforderliga träden på senhösten och sedan låta dem långsamt torka. Takbrädet och upphängningslisten förfärdigas af friskt, åtminstone 2 cm. tjockt ektrå. Allt slags putsning, såsom öfverstrykning med fernissa m. m., är icke allenast onyttig, utan direkt skadlig. I fig. 3 framställles det yttre utseendet af en Berlepsch's fågelhålk. Dessa hålkår förfärdigas hufvudsakligen i fyra storlekar och former, hvilka här nedan angifvas.

Fig. 3.

A.*)

B.

C.

D.

Längd = 290 mm. Längd = 410 mm. Längd = 490 mm.

Längd =
490 mm.

Afsedd för:

Afsedd för:

Afsedd för:

Afsedd för:

talgoxen,
mesar,
trädkryparen,
lilla hackspetten,
göktytan,
flugsnapparen
o. rödstjärten.

talgoxen,
staren,
större hackspetten,
tretåiga ”
göktytan,
flugsnapparen
o. rödstjärten.

gråhöfdade hackspetten
o. hvitryggiga ”

spillkråkan,
skogsdufvan,
tornfalken,
kajan
o. ugglor.

*) Jmfr fig. 2.

Hålkarna *C* och *D* hafva samma längddimensioner och likna hvarandra i öfrigt rätt mycket; det är endast den inre urhålkningen, som har en något olika form hos de båda slagen. Utom förenämnda, efter mönstret af hackspetthål gjorda hålkar har äfven konstruerats ett par andra sorter, likaledes förfärdigade af hela trästycken, men afsedda: det ena slaget för tornsvalan och det andra för de småfåglar, som bygga hvar som helst i halföppna hålor, såsom sädesärlan och grå flugsnapparen. Det förra slaget betecknas af v. Berlepsch med *E*, det senare med *F*. Fig. 4 är bilden af hålken *F*.

Fig. 4.

Vid hålkarnas uppsättande bör i dem läggas litet sågspån — eller ännu bättre en blandning af sågspån och kärrjord —, motsvarande hackspettarnas arbetsaffall. Till hålken *A* tages $\frac{1}{40}$ liter, till *B* $\frac{1}{20}$ liter samt till hålkarna *C* och *D* $\frac{1}{4}$ liter sågspån.

Dessutom bör vid upprättandet tillses, att hålkarna aldrig få luta bakåt, emedan regn då kan intränga i öppningen, hvilket i sin tur gör, att fåglarna icke använda de erbjudna bostäderna.

Angående valet af fågelhålkar för olika ändamål lemnar friherre v. Berlepsch några råd. Man måste härvid skilja emellan, om hålkarna användas blott af praktiska skäl, alltså endast

för att befria skog, fält eller trädgårdar från skadeinsekter, eller om jämte sådana motiv de etiska och estetiska momenten äfven komma i betraktande, så att fågelskyddet sker af kärlek och intresse för fåglarna själfva. I förra fallet tillrådes att använda endast hålkarna *A* och *B*, så att $\frac{2}{3}$ tages af *A* och $\frac{1}{3}$ af *B*. I senare fallet åter föreslås att taga mest af hålkarna *A* och *B*, men äfven af de andra sorterna. Härvid förordas följande fördelning: $\frac{1}{2}$ af *A*, $\frac{1}{4}$ af *B* samt $\frac{1}{4}$ af *C*, *D*, *E* och *F* tillsammans, men minst af *E*.

Beträffande priset eller prisen på förenämnda fågelhålkar kunna ännu icke lämnas bestämda uppgifter, men torde de, att döma efter de för dem i Sverige uppgifna prisen, bestiga sig till ungefär 1 mark per stycke. Kanske är det möjligt, att vi med tiden i vårt land kunna förfärdiga dylika till något billigare pris.

Under firma:

Fabrik von Berlepschscher Nistkästen,

Inhaber: *Gebr. Herm. u. Otto Scheid,*

Büren in Westfalen,

har etablerats ett företag, som tagit till sin uppgift att tillverka ifrågavarande hålkar på ett i möjligaste grad felfritt sätt. Fabrikationen sker härvid under tillsyn af friherre v. Berlepsch själf. Från nämnda fabrik har till denna ort rekvirerats ett mindre parti af ofvan beskrifna fågelhålkar för att hållas till salu samt för att äfven användas såsom prof och modeller. Så snart de anländt, komma de att öfverlemnas till den handel, som härstädes innehafves af *Fröken Malvina Weckman, Mikaelsgatan 13*. Genom denna handelsfirma kunna äfven önskade rekvisitioner utföras.

Helsingfors i mars 1901.

E. J. Mellberg.

— 1881 —

6p 00 9h